

CULTURA I ESPECTACLES

41 Mitterrand, un
personatge de cine44 Ray Charles, rei
pòstum dels GrammyCarme Riera reivindica el 'Quixot'
com un patrimoni dels catalansANY DEL
LIBRE
I LA LECTURAJordi Capdevila
BARCELONA

“La cultura catalana ha de reivindicar el 'Quixot' com a cosa seva”, explica Carme Riera, que ha estudiat a fons com van reaccionar els nacionalistes catalans fa un segle, en el tercer centenari de la publicació del llibre.

“El *Quixot* és un llibre tan proper a nosaltres com per als italians ho pot ser el *Viatge a Itàlia*, de Goethe, i per als mallorquins *Un hivern a Mallorca*, de George Sand”, afegeix l'escriptora mallorquina, que comanda tres de les celebracions més importants que es faran a Catalunya amb motiu de l'Any Cervantes, que commemora el quart centenari de l'edició de la primera part del llibre. De moment, Riera acaba de publicar *El 'Quixote' desde el nacionalismo catalán, en torno al tercer centenario*, que ha tret Destino, mentre prepara l'exposició *El Quixot i Barcelona*, que es farà al Museu d'Història de la Ciutat des del març a l'octubre. A més, coordina el congrés *Cervantes i Barcelona*, que reunirà a l'auditori de la Pedrera prestigiosos especialistes mundials del 7 al 9 d'abril vinent per analitzar l'empremta que va deixar Barcelona en el creador del *Quixot*. Gairebé totes les efemèrides que es fan a Catalunya es concentren en la relació de Miguel de Cervantes amb Barcelona, “perquè les altres qüestions ja s'estudiaven en altres llocs, on també cercaran aspectes propers del llibre, com Castella - la Manxa, que estudia la relació amb els seus molins de vent”.

El que li dol més a Carme Riera és el fet que és “una majoria de gent que no ha llegit el *Quixot* la que diu que

Carme Riera estudia la relació del 'Quixot' amb Catalunya

no té res a veure amb Catalunya”, i desconeix els “elogis” que Cervantes fa de Barcelona al llibre. No es pot oblidar, segons l'escriptora, que Barcelona és l'única ciutat que surt a la novel·la i que “les floretes” que li dedica són les millors del llibre. “Tot el que li passa al *Quixot* des que entra a Catalunya és espantós, a Barcelona l'han vençut en combat, i en canvi fa aquell elogi tan encès de la ciutat”. Segons Carme Riera, aquest elogi “és molt quixotesc”, perquè, “si ho ha passat tan malament, no té lògica que doni una visió tan idíl·lica de la ciutat”. L'escriptora fa seva la tesi de Martí de Riquer, que considera que Miguel de Cervantes va passar per Barcelona el 1610 de pas cap a Itàlia i va decidir inloure la visita a la capital catalana en la segona part del *Quixot*, que va escriure el 1615. En tot cas, l'escriptora creu que el més important de l'aniversari

“és que la gent llegeixi el *Quixot*”, cosa que sembla que s'està aconseguint.

Ara fa un segle

El debat sobre si el *Quixot* és patrimoni de la cultura catalana ve de lluny i va agafar una volada polèmica ara fa cent anys. Carme Riera creu que va ser l'ús simbòlic i interessat del nacionalisme espanyol conservador en la celebració del tercer centenari de la publicació del *Quixot* el que va generar un distanciament de l'esdeveniment, per no dir un rebuig. Segons explica al llibre, el nacionalisme català naixent aprofitava aquest rebuig per fer moltes referències a la pèrdua colonial de Cuba i Filipines, al desastre del 98. D'alguna manera, els intel·lectuals catalans del moment “respecten i admiren l'idealisme del personatge literari, però estan en contra del to de la celebració oficial”, ja que

“consideraven que era l'Espanya oficial, centralista i uniformant, que només acceptava l'hegemonia de la llengua castellana, la que organitzava els actes”.

En l'estudi de la premsa catalana d'un segle enrere que fa al llibre, Carme Riera hi troba tres actituds: un rebuig per part dels mitjans que es consideren nacionalistes, com les revistes *La Tralla* i el *iCu-Cut!*, i una acceptació sense crítica per part de les revistes conservadores en llengua castellana, com *La Academia Calasancia* i *La Hormiga de Oro*. Entremig hi troba els nacionalistes moderats de *La Veu de Catalunya*, que, respectuosos amb Cervantes i admiradors del *Quixot*, qüestionen la celebració oficial, la mateixa actitud de les revistes republicanes *La Campana de Gràcia* i *L'Esquetilla de la Torratxa*.

Similituds

Carme Riera considera que, fa cent anys, els aspectes simbòlics del *Quixot* eren més importants que ara. I el fet que no hi hagi hagut una apropiació espanyolista en els actes del quart centenari del *Quixot* ha evitat una polèmica semblant a la d'aleshores. Però Riera sí que creu que el nacionalisme català encara no accepta com a cosa pròpia l'obra de Cervantes. Al llibre recorda que l'any 1998, amb motiu de la presentació pública de l'edició del *Quixot* patrocinada per l'Institut Cervantes, Jordi Pujol va assegurar que sentia Cervantes tan proper com Goethe. En el mateix acte el va rebatre el director de l'edició, Francisco Rico, que va considerar que el *Quixot* “és i ha estat des del segle XVII el llibre preferit de Catalunya... gairebé el llibre nacional de Catalunya”. “Pujol utilitza un argument bàsicament lingüístic -considera Riera-. El *Quixot* és aliè perquè no està

escrit en català”, un argument que se sobreposa “amb el que identifica avui el llibre de Cervantes amb l'esperit nacional castellà, molt reiterat fa un segle”. En canvi, l'escriptora recalca que des del segle XVII fins ara “han sortit de Catalunya moltes edicions del *Quixot*”. I que va ser a Barcelona on l'any 1617 van sortir editades juntes la primera i la segona parts del llibre. També recorda, citant Rico, les figures de Cortejón, Bonsom i Martí de Riquer “a l'hora de demostrar l'interès de Catalunya per Cervantes”.

“Bona nit, fins
d'aquí a 100 anys”

► El llibre de Carme Riera sobre el tractament que va fer la premsa catalana del tercer centenari de la publicació de la primera part del *Quixot* recull moltes caricatures i acudits sobre el protagonista, com aquest de Picarol publicat a *La Campana de Gràcia*. Representa el mateix *Quixot*, que s'acomiada dels lectors dient “Bona nit, senyors, fins d'aquí a cent anys, si és que aleshores teniu la humorada de recordar-vos de mi”. Una humorada que s'ha fet realitat i sense la polèmica de fa un segle.